

ОБРАЗ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У ПОВІСТІ М.ІВЧЕНКА
"НАПОСНІ ДНІ"

До постаті Григорія Сковороди в українській літературі початку ХХ століття зверталися небагато письменників, бо сам Григорій Савич - людина досить неординарна, проте, його філософські погляди були дуже поширені не тільки на Україні, але й за кордоном.

У 1924 році Михайло Івченко закінчив роботу над повістю "В тіментах далечини" / в пізнішому варіанті "Напосні дні" /, в якій подав своє бачення постаті і характеру Григорія Сковороди у тогочасному суспільстві, тобто у другій половині ХІІІст.

У цьому творі автор через напружені роздуми над феноменом людського буття, його зв'язку з вічністю та "душею" рідної землі приходить до розкриття драматизму, як стану душі особистості, яка відчула дисгармонію своїх стосунків із середовищем і від цього страждає і шукає розв'язання навислого над нею морального конфлікту.

Герой повісті - людина зріла як фізично, так і духовно.

Григорій Сковорода постає перед нами як людина, наділена великими природними здібностями і можливостями, але реалізувати їх він не може, бо немає суспільних умов для цього. Він ішов до народу, вірив у людину, у її безмежні можливості самоудосконалення. "Все залежить від людини. Її божеський розум все може досягнути, її воля все може перемогти". Сам Сковорода досягнув дуже багато, але не зміг доказати, що крім матеріальних цінностей, людині потрібна і "духовна їжа". Сковорода вірить, що правда, слово Боже дійдуть до людей і вони переродяться. Григорій Савич глибоко набожна людина.

Григорій Сковорода хоче донести до людей все те, що знає сам, але, зустрівшись з реальністю, розуміє, що його думки, прагнення не будуть належно сприйняті тими людьми, з якими він у даний момент спілкується: не проросте з них буйне зерно, бо мало хто розуміє його помисли; дуже важко серед сірості, буденності знайти споріднену душу, яка розумів й поділить з тобою твої помисли.

Есього декілька персонажів повісті / дід-пасічник, Василь Юввалінський / у студентські роки / та ще декілька селян / підтримують і поділяють погляди молодого філософа. Але Сковорода у повісті так і залишається одинаком у своїх поглядах. Всі цураться його думок, а частково зрозумівши, підвертаються.

Для Григорія Скворода матеріальні цінності не мають важливої ваги. Йому не подобається закордонне життя, бо "тамошні люди більш за земні блага дбають", але і на батьківщині побачив те ж саме. Він особливо не турбується ні про їжу, ні про житло. Перебивається тим, що пропонують селяни у дорозі. Власної оселі у нього немає, та він і не думає її заводити, бо вважає, що його покликання у тому, щоб нести людям слово правди, а не господарювати на землі. Поселившись на хуторі у майора, Скворода майже не цікавиться господарством, хоч знав, що може стати зятем майора.

Григорія Сквороду зачарувала своєю зовнішністю дочка майора - Марійка, і він залишається, щоб навчати її риторики і піітики. Але, коли дівчина признається йому в коханні першов - Григорій утікає від неї в степ. На весілля Скворода породжується, але, подумавши і про мисські турботи хутора, йде звідти, не сказавши нічого.

Одягається Скворода у таку одяку, яка зручна /як німець/, хоч вона і викликає підозру у людей у тому, що Григорій перекинувся у чужу віру. Але Скворода не звертає на це уваги.

Почуття снігінського обод'язку у нього немає, він не піклується про батьків. Григорій повертається додому тоді, коли батьків вже немає в живих. Про них Скворода згадує як про людей, що дали йому життя, хоч їх смерть вразила Григорія: "міжно здавило коло серця".

Доля Скворода хвилює тих людей, яким близькі його думки. Селяни з повагою ставляться до розумної людини і називають Григорія Савича "святим чоловіком", а таке звання треба заслужити. М. Івченко устами селян передбачав долю філософа: люди говорили, що повинен пройти "святий чоловік", який буде навчати темних людей, але помре під тином, як старець.

Але герой не здає у відчай, він у постійному пошуку й намагається донести ті зерна добра, до яких він сам дійшов.

"Вічність, - говорить Скворода. - Це споконвічна сила, що породила туманності". Але у кожній туманності лежить "нова можливість безконечної творчості, початок величезної путі", який приведе "на перси вічності". Тому "треба спізнати в кожному подиху життя голос річності - тоді стане велика світова гармонія". Філософ Г. Скворода намагається досягти цієї гармонії, пізнати голос вічності.